છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

બીજી ચોપડીનો

ડિકટેશન શિક્ષક ભાગ ૨.

બીજા ધોરણનો
"મુખગણિત શિક્ષક"
બે આના.

કિંમત ૦-૩-૦
પોસ્ટેજ જુદું.

જાન્યુઆરિ
સને ૧૯૩૦

સુરત શહેરનો
" ભૂગોળ શિક્ષક "
ત્રણ આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ
શાહપોર, સુરત.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
'મુખગણિત શિક્ષક' વગેરેના કર્તા—શાહપોર—સુરત.

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના

બીજી ચોપડીનો

ડિકટેશન શિક્ષક

ભાગ ૨.

રચનારઃ—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"મુખગણિતના શિક્ષક" વગેરેના કર્તા
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર, સુરત.

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૨ મી

મુદ્રકઃ—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.
મુદ્રણસ્થાનઃ—"શંકર" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ચકટાના પુલ ઉપર ટાંકી પાસે
સુરત.

કિંમત રૂ. ૦—૩—૦ પોસ્ટેજ જુદું.

જે. પી. હ[illegible]. મોરબી એ. વી. સ્કુલ સુપરિન્ટેન્ડટ જાવક નંબર ૪૧. તા. ૧૯—૧૧—૧૪ ના પત્રમાં લખે છે કે

"તમારા તરફથી "મુખગણિત શિક્ષક" નામના ધોરણવાર પુસ્તકો મળ્યાં તેનું સાદ્યંત અવલોકન કરતાં મને બહુ આનંદ થયો છે.

પ્રાથમિક સ્કુલનાં નવાં સુધરેલા અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે મુખગણિત વિષયનું શિક્ષણ સરલતાથી આપવાના ઉચ્ચ હેતુને લક્ષમાં રાખીનેજ આ પુસ્તકો લખ્યાં છે, એમ પ્રદર્શિત થાય છે તેનો ઉપયોગ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓની સમજશક્તિ તેમજ સ્મરણશક્તિ સારી રીતે કેળવાશે તેની સાથે અંક-ગણિતના વિશાળ વિષયમાં પણ તેમને તે બહુ મદદરૂપ થઈ પડશે એમ હું માનું છું ને આશા રાખું છું કે સારા શિક્ષકો આવાં પુસ્તકોને પ્રમાણ ગણી ઉદાર ઉત્તેજન આપશે."

બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

મંજુર થયાના હુકમ નંબર તથા તારીખ,

મહેરબાન જામનગર એજયુકેશનલ ઈન્સ્પેકટર સાહેબની ઓફીસના એ જા. નંબર ૪૪૧ તા ૨૧–૭–૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવા આવ્યું છે કે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" આ સ્ટેટની સ્કુલોમાં બીજા

ધોરણમાં ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટે‌ટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફીસના નં. ૫૧ તા. ૩૦–૧૨–૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે,

બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

વાં. હ સા. આ ના. ૨૭૦/૬ તા. ૧૭–૧૨–૧૯૧૯થી આ સ્ટેટની

નિશાળોમાં ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નંબર ૭૯ ના ૨–૮–૧૯૧૯ થી બીજા ધોરણના 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન'

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં

ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યા છે

એ જા નં ૨૮૩ તા. ૧૧–૯–૧૯૧૯ ગોંડળ સ્ટેટમાં

ઇનામ, લાયબ્રેરી માટે મંજુર.

હુ. નું. નં ૪૧૬૬ તા. ૨૮–૮–૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં

લાયબ્રેરી માટે મંજુર,

☞ બીજા ધોરણના ☜

'અંકગણિતનાં મનોયત્ન' વિષે મળેલા અભિપ્રાયો

બીજા ધોરણ માટેનું 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન" મળ્યું છે તે જોતાં મને આનંદ થાય છે. કેમકે વિવિધ દૃષ્ટિબિંદુએ લખાએલાં પુસ્તકોની ગુજરાતીમાં ખોટ છે. આપનો પ્રયત્ન સ્તુત્ય છે, અને બેશક આપનું પુસ્તક જે અન્ટ્રેન્ડ શિક્ષકોને શિક્ષણ પદ્ધતિ જોવા જાણવાનો લાભ મળી શકતો નથી તેમને માર્ગ પ્રદર્શક થઇ પડશે. એજ" ભરૂચ—દ્વારની ખડકી

તા. ૧૮–૬–૧૯૧૫ **મનમોહનદાસ દલપતરામ દલાલ.**

"તમારા 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન' મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે બીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી થઈ પડવા સંભવ છે.

મુંબઇ, ગીરગામ પોસ્ટ, તા. ૨૨ મી જુન ૧૯૧૫.

કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી એમ. એ. એલ. એલ બી.

"આપનું બનાવેલું બીજા ધોરણ માટેનુ "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" નામનું પુસ્તક મળ્યુ. પુસ્તકના મનોયત્ન, તેમાંના દાખલાઓ, રીતો, પ્રશ્ન પૂછવાની ઢબ, વગેરે જોઇ મારી ખાત્રી છે કે નાનાં બાળકોને ગણિત જેવો વિષય સમજાવવામાં શિક્ષક વર્ગને એ ઘણુજ ઉપયોગી થઇ પડે એમ છે, ખાસ કરીને પરચુરણ દાખલાઓનું જુથ ગોઠવવામાં આપે બાળકોના મનની કેળવણી ઉપર વિશેષ લક્ષ આપ્યું લાગે છે. તમારા પ્રયાસને સારૂં ઉત્તેજન મળે એવી ઇચ્છા છે."

સુરત. દેશાઇ પોળ, તા. ૬–૮–૧૯૧૯.

ગુલાબભાઈ રઘુનાથજી

જુનિઅર એરિથમેટિક વગેરેના કર્તા.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

બીજી ચોપડીનો ડિકટેશન શિક્ષક.

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧.

પરમેશ્વરે
કર્યું
વટેમાગું
ભક્તિ
પૃથ્વી
ધર્મશાળા
બનાવ્યો
સુથારે
નિશાળનું
બાંધ્યું
કડીઆ
મઘમઘે
ફૂલ
વાસ
આવ્યો
તળાવમાં
ક્યાંથી
પાધરમાં
નાહવાના
ધોવાના
ઓસરી
તડકે
ટાઢ
ઉડાડવા
અજવાળું
ઘોર
અંધારૂં
મટે
ચંદ્રમા
ઝગઝગે
ઉજાસ
બનાવ્યાં
સરજ્યાં
કળાતું
સઘળું
દયાળુ
સરજ્યું
હોશિયાર
ઊઠ્યો
યાદ

પાઠ ૨.

પૂર્વ
ઝગઝગાટ
દીસે
કુકરેકૂક
કુકડા
ફુટડા
મધુર
ચંદ્ર
પડ્યું
ઊડી
મોઢું
ખુણાખાંચા
ખોળે
ભક્ત
ધ્યાન
ગવૈયાઓ

મુલ્લાં	કારતકી	પખવાડીઆં	પાઠ ૪.
ઉદય	કારતક	પંદરમી	ગોકળઆઠમ
ગૂં ગૂં	ટાઢ	તિથિ	તૈયાર
પત્ર	માગશર	ત્રીસ	ધોએલાં
ખોલે	પોષ	વારૂ	કડકડતાં
ઉમંગી	મહા	ચૈત્ર	નીકળ્યા
પંખેરૂં	પતંગ	વૈશાખ	ભાઇબંધ
ધાય	ઉડાડે	જેઠ	મળ્યો
દોર	ઉતરાણ	ઝીણાં	એકઠાં
ફૂલ	શિઆળાની	ચોમાસું	ગાડી
ભૂલ	ઊનનાં	અશાડ	ઘોડા
પક્ષી	કપડાં	શ્રાવણ	ઠઠ
ઊડ	ક્યારે	ભાદરવો	નાનુએ
પ્રભુકેરૂં	ઉનાળામાં	આસો	આંગળી
પાઠ ૩.	ફાગણ	ખૂબ	વિખુટા
ઋતુ	સુદ	બળેવ	રસ્તા
મહીના	પુનેમે	દશેરા	હારબંધ
વસ્ત્ર	દહાડો	પર્વ	દુકાનો
દિવાળી	વદ	કાઢયા	છેડેથી

કંસારાની	કાપડીઆની	લીધું	અંદર
તાંબા	દીઠી	આપ્યું	પેઠા
પિત્તળનાં	સુતરાઉ	કૂદતી	આઘોજ
વાસણો	રેશમી	પાઠ ૫	ઓરડીનાં
સુખડીઆના	ઊનનું	સોબત	ઠીકરૂં
હાટ	શણનું	સજ્જડ	નિશાન
પેંડા	સરૈયાની	ઘેલો	તાકીને
મિઠાઇ	હાંડી	ગાંડો	ઢગલેઢગલા
ખડકેલી	આરસા	ડાહ્યો	તૂટી
ખરાદી	અંજીર	ત્રણ	ઘાટ
લક્કડ	નારંગી	પૂછ્યું	રાસ
ત્યાં	સંતરા	કયાં	ડાળી
પલંગ	દ્રાક્ષ	પટેલની	હલાવીશું
પારણાં	ચોગાનમાં	મઝા	દોસ્ત
ઘોડીઆં	સિપાઇઓ	કહ્યું	કર્યું
લાકડાનાં	મિઠાઇ	શોખી	પછવાડેથી
રંગેલા	કૂદડી	સમઝાવીને	રખવાળે
રમકડાં	પુતળી	ઝાંપો	ઝપાટો
પુષ્કળ	કેટલુંક	ઉઘાડી	લગાવ્યો

નાસતો	નીકળ્યો	દિવસમાં	કહ્યામાં
થડ	સોબતનું	સાકરબા	ગમ્યું
માથું	ફળ	પુત્રનાં	દીધું
અથડાયું	મળ્યું	ઓવારણાં	ચૌટામાં
ભોંય	પ્રેમ	ફોઇપગલું	રઝળતો
છુંદાઇ	ઠરશે	બાંધ્યું	રસ્તે
લોહીલોહાણ	ભાગ્યશાળી	લાડકવાયો	ગધેડાનું
પકડયો	વિદ્યા	પાડયું	ટોળું
લપડાકો	પાઠ ૬.	ભેટ	મસ્તીમાં
બચ્યો	રખડેલ	ઉછેરવાથી	લાતાલાતી
નાઠો	લાલચંદ	કુટેવ	ચઢયું
જોયું	શેઠ	શીખ્યો	ગધેડાની
ઉભેલો	શેઠાણી	પોળમાં	લાત
ઝાલ્યો	છોકરૂં	અટકચાળાં	તંમર
ખેંચી	વચે	વિચાર્યું	ભેંકડો
સાત	આનંદ	ઇલાજ	તાણતો
ધોલો	રહ્યો નહિ	વંઠી	ઓળખીતા
ચોઢી	વધાઇ	નિશાળે	પહોંચાડયો
કાઢી	સાંભળી	મૂકયો	હાડવૈદને

બોલાવ્યો	ગાડરાં	ઢોરોને	અહીં
ખદખદતો	નીરતો	મૂકતા	કેદ
માર્યો	માંદું	ખવાડતો	બાપુ
ઓસડ	બચ્ચું	પિવાડતો	ગોંધતો
ઓસડવેસડ	થાકી	જાળવતો	ગોંધી
વલે	ખાંધે	વિઆય	બંદીખાનામાં
સમજ્યો	મૂકે	ધણી	પાધરમાં
ભૂલી	ઝોકમાં	મહેનત	ચાંદનીમાં
માંડ્યું	છાંયે	સાચવણ	છુટું
શિખામણથી	બેસાડતો	બદલ	કૂદવું
સુધરી	વાંસળી	પૈસા	સારૂં
પાઠ ૭	વગાડતો	વરૂ	ઠરેલ
જક્કી	હૂંફમાં	શિકારી	કહ્યું
ઘેટું	બધાં	પ્રાણીઓ	સંભાળ
ત્યાં	ઊંઘે	અજાણ્યું	સપડાઇ
બેસો	સારૂં	મોજમાં	સમજાવ્યું
વાછરડાં	જતન	અભાગીઉં	બધાંએ
પાડાં	ગણાતો	પાઠ ૮.	ઊઘ્યાં
લવારાં	ઊંચી	લાગ્યું	ફાવ્યો

છટકી	હઠીસીંગ	ઊંહ ઊંહ	વરઘોડામાં
ઠેકવા	નાહતાં	ઊડયો	કોટ
મૂકયાં	રિસાય	અંધારા	પાટલુન
આઘે	છેડોજ	ખુણે	પહેર્યાં
પહોંચ્યું	ભાગ્યે	વીંછી	ટોપી
આનંદે	આડોશી	કરડયો	કહ્યું
માંડ્યું	પાડોશી	ચીસ	ઘાલ
કોતરમાંથી	ભાઇભાંડુ	આવ્યું	ખુશીથી
વરૂએ	બનતું	ટેવ	તૈયાર
તરાપ	દહાડો	ઢોંગ	પાઠ ૧૦
બોડમાં	કંસાર	વેદના	ત્રપે
બચ્યું	જમણુ	ભોગવવી	યત્ન
તાજું	વધારે	સારૂ	ભોંય
આણ્યું	માંદો	આણ્યું	ગભરાય
ફાડી	વાડકીમાં	પસ્તાયો	વણુ
શિખામણ	મૂકયું	સમજ્યો	તૂટેલે
પાઠ ૯.	ગમ્યું	આપણનેજ	તાંતણે
રિસાળ	પીરસેલી	રિસાવાની	ચણ્યા
મુદ્દલ	થાળી	તપાસી	માટે

હેઠે	અનંત	બહાદુરસિંહ	દોડાદોડ
પડયો	પાઠ ૧૧	શિવશંકર	ઘૂમી રહ્યો
ફાટયો	ચકભિલ્લુ	બન્યા	બેસાડે
ઘાટ	કચ્છ	સાથવાળાએ	સાથીઓ
મંડયો	નંબર	કિલ્લો	થાકયો
ત્રણ	પ્રમાણે	બેસવાનું	જમણી
નહિ	બંધાઇ	હુમલો	ઉઠાડ્યો
હિંમત	સાથ	વચ્ચે	પેંતરા
હોંસથી	ઠરાવી	દોડવું	ફેંકી
ભીડયો	નિશાળીઓ	પકડનારના	દોડ
છુટી	ગુરુજી	સુધી	પૂર
ધીરજથી	ઠરાવ્યા	ધળમાં	જોસથી
પહોંચ્યો	ગઢ	આસરે	ભૂલથાપ
નિરધાર	અજીતસિંહ	લીટો	ટપોટપ
ખંતથી	ઠાકોર	કાઢી	અંતે
યત્ન	રામશંકર	માત્યો	શાબાશ
કર્યો	સરદાર	અંતરે	સૌને
ચગદાઇને	ભિલ્લુ	માંડયું	પાઠ ૧૨
આળસુ	ઠર્યાં	ચક્કરમાં	૬૭

છુટ્ટીની	થોભ	દીધું	જાઉં છું
ભાઈબંધ	ખાતરી	પાઠ ૧૩.	સંભાળ
પાદરે	સુતું	મધમાંખી	મુલકમાં
ગેડીદડા	રસ્તો	અર્ધું	સોહામણી
જાઉં છું	બતાવું	સ્વાદે	ફુટડા
વિના	અહીં	ગણગણતી	ભપકાદાર
ડગલું	ઝટ	દિવસ	દેખાઓ
ક્યાં	અહાહાહા	પૂછ્યું	ઉલટા
પીતરાઇ	કહ્યું	કુટુંબનાં	માલમતા
માંદો	યાદ	બેઉને	બગાડો
ક્યારે	આવ્યા	માણસો	અર્ધુંએ
હમણાં	સિવાય	છંછેડે	નુકસાન
રંગ	ક્યાંએ	બંને	મધપુડામાં
જામ્યો	એટલું	ડંખીએ	ભરૂં છું
મઝા	મોં	મૂકે	નવાઇ
અત્યારે	પાળ્યું	પીઠ	સમજ્યો
ધૂળ	ચાલ્યો	જુઓ	નડીએ
દિવસે	બોલ્યો	વાટ	ઉપયોગમાં
બોલાવવાનું	ડગવા	સુંદર	બગાડ

ચાહશે	વહેંચી	પસ્તાયો	પછાડીએ
પાઠ ૪૧..	તલપી	ભૂલ	ખેંચતાણ
માટીનાં	ઉલટભેર	વાંક	કાયર
પુતળાં	દોડતો	સાજું	આઘો
મોસાળ	ઠેસ	રમકડું	વેળાસર
મોળાઇ	પુતળું	વિચાર	શણગારવી
ધાન્યથી	ભાંગેલું	જણાવ્યો	હમણા
ટાઢ	એકડા	દાબ્યો	બેનપણીઓ
અંગેઠી	ઘોતલીમાં	ઉતાવળ	ચોટલો
સળગાવી	ઘાલી	નહિ	લુગડાં
પોંક	ભાંગેલું	પાઠ ૧૫..	ઘરેણાં
ચટણી	ફૂટી	ઢીંગલી	તૈયાર
દિવસ	દઉં	તખતો	ફૂટી
ખૂબ	હોંસભેર	ઝૂટવી	બદામ
મોજમઝા	દોડયો	ભાંગ્યો	અપાવ્યું
નીકળ્યો	સાંભળ	હાથમાંથી	કચારે
હરી બેન	આપ્યાં	સરી પડયો	જોએલું
પૂછ્યું	ફૂટયું	બરડ	કબાટમાં
કહ્યું	ફુટેલું	ચીથરાંની	મૂકેલું

દીઠું	કલેશ	રમકડાં	આનંદ
માગ્યું	કદીએ	મૂકયાં	સૌ
પરણાવીશ	કોય	માર્યાં	ઠેકાણે
સહીઅરો	પાઠ ૧૬.	ગણકાર્યું	પાઠ ૧૭.
વિવાહમાં	રામચંદ્રજી	સર્વે	વિચાર્યું
કટ્ટા	દર્પણ	ડસકાં	વિષે
સંતાપ	પુનેમની	રોણું	બ્રાહ્મણ
હળીમળીને	સાંજે	ચઢ્યા	વિદ્યાર્થી
સાંભળ	કૌશલ્યા	ગોદમાં	મૂર્ખ
બંને	પૂર્વે	મધુર	બ્રાહ્મણનું
સંપી	ચંદ્રમા	હાલરડું	ધણી
સઘળો	ઊગ્યો	રડ	ધણિઆણી
શોક	શ્રીરામની	ધીરા	ઊગે
ઘટે	ઇચ્છા	દશરથ	ઊઠતાં
નિંદે	નાનકા	કર્યું	કચરોપુંજો
બળવંતા	રૂપાળા	વળ્યું	નાહીધોઈ
પરમેશ્વર	ધર્યાં	પ્રધાનને	ભકિત
સદા	સમજ્યાં	મંગાવ્યા	વિદ્યાર્થીઓને
લેશ	ગભરાટમાં	મંગાવ્યું	ભણાવતો

કથા	સુવાડી	સંદેશો	પાથરી
ગુજરાન	સોંપી	સોંપ્યો	ચોથાએ
બેઉ	નોળીઓ	પહોંચાડી	દીપડો
પેટે	મોઢું	એટલામાં	પાડ્યું
છોકરાંછૈયાં	લોહિઆળું	રસ્તે	બદલે
કર્યાં	ગુસ્સો	ખોડંગતો	પસંદ
ઇશ્વર	ચઢ્યો	માયાળુ	શાબાશી
આધાર	બેઠું	જાણ્યું	છાપખાનાવાળા
સૌ	દીઠા	દુઃખી	ગોઠવણ
આંગણામાં	ભાંગીતૂટી	મદદ	જણાવ્યું
નોળીઆનું	સમજાવ્યું	ભાઇભાંડુ	આગગાડીના
બચ્ચું	માર્યો	દીઠો	ગાર્ડને
તરફડતું	પસ્તાઇ	પાળ્યો	સરનામું
દયા	અભાગણી	નવાડયો	મિત્ર
દૂધ	પુત્રના	પાટો	રસ્તો
ઉછેરીને	પાઠ ૧૮.	બાંધ્યો	સડકથી
	હોશિયાર	ત્રીજાએ	છુટો
ભક્તિનું	ગાડું	સૂવાને	ફેંકજો
પારણામાં	સ્ટેશન	હુંફાળું	નીમેલ

ઠેકાણે	પાઠ ૧૯.	ધરાયો	હોશિયાર
ખડખડાટ	ડાળીએ	નહિ	હોશિયારી
શિસોટીનો	દોરડું	હડસેલી	મુલકના
દુરથી	બાંધી	હીંચતા	નીમણુકની
સંતાડી	હીંચકા	ખસેડ્યા	હુકમ
પંપાળીને	રીતસર	ચઢાવ્યો	શાહજાદા
પહોંચી	ઠરાવ	સાથીઓ	શાહજાદીઓ
ઠરાવ	હિંચોળે	બઝાડી	ધારૂં છું
પ્રમાણે	પ્રમાણે	ખવડાવ્યા	ફરમાવશો
ફેંક્યું	બિચારો	માન્યો	વાતચીત
કેળવ્યો	ઉલટું	પાઠ ૨૦.	ચીતરામણ
આઠ	તોફાની	પાદશાહ	રમકડાંથી
પંદર	બાંધ્યો	ઓદ્ધા	તહેનાતમાં
મિનિટ	વચ્ચે	ખલીફા	ગમત
ઝપાટાબંધ	માથું	રૈયતનો	છોકરવાદી
મોઢામાં	કોણી	શરીર	પાદશાહે
ધણીનું	ઢીમણું	મજબુત	પૂછ્યું
ખબરદાર	છાતીવાળો	દેખાવડો	નામદાર
——	દયાં	ભણેલો	સમજુતી

દિવસ	મીઆં	કોહલાં	ત્યાંજ
ચઢેલો	કઠણ	કુતરાં	ઉતારીશ
ફરજંદોને	હૈયાનો	વરૂ	પહોંચ્યા
ઉછરે છે	નીમણુક	તરસ	મદદથી
બગડશે	૨૬	હમણાજ	પાઠ ૨૨
અલ્લાએ	પાઠ ૨૧.	ખોંખારો	પડછાયો
દેખાવડાં	આંધળો	સાંભળ્યો	ભાગોળમાંથી
ખેલતો	લંગડો	બોલાવ્યો	હાડકું
ગુનો	ઠેકા	અહીંથી	જડ્યું
સાંભળી	ઢળીઆવાળી	ચઢાવશો	ચાટે
વિચાર્યું	ભોંયમાં	પરમેશ્વર	ધળમાં
દીલમાં	ચઢ્યો	ચોકખું	દાટે
રૈયતની	ઠોકે	હુઆ	કાઢીને
સંભાળ	રસ્તો	મદદ	કરડે
વિષે	ગભરાયો	મજબુત	અહીં
વિચાર	વિચારમાં	બંને	થોભીશ
બદલાઇ	જણાય	બેસાડી	પડાવવા
દીલગીરી	પક્ષી	ધોરી	ખાઉં
ઓછાં	અહાજ	ઉતરવા	મોંમાં

દોડતો	ખોળ	મૂર્ખ	છુટું
કિનારે	પડાવી	દેખાય	મૂકી દીધું
કુદકો	દાનત	હડકાએલું	ઉચકયાથી
અર્ધી	ગુમાવ્યું	ગણકારતાં	અભડાયો
ઝટ	તાકે	થોડેક	ખુલ્લું
ભાંગેલો	ગુમાવે	પેઠેજ	દેખાયા
પુલ	પાઠ ૨૩.	કહ્યું	ભરોસો
ચઢયો	બ્રાહ્મણ	સંદેહ	બ્રાહ્મણે
અદેખો	ત્રણ	હડકાયું	ગુમાવ્યું
ભસવા	ઠગ	દરકાર	પાઠ ૨૪.
મોઢામાં	બકરૂં	ડાવકું	વિષે
દેખાતું	ખરીદ	પહેરેલું	મનુભાઇ
માર્યાં	કર્યું	દેખાઓ	ભાનુએ
થાકીને	વાટમાં	શિકારી	માર્યો
ભોંભોં	મળ્યા	શિકાર	લડતો
મળ્યું	વિચાર	હડકાયું	કર્યું
નહિ	કર્યો	બચકું	ફક્ત
ભૂખે	માથું	વિચાર્યું	લખોટા
મુઓ	હડકાએલા	જુઠું	પૂછીને

પૂછ્યું	પિતાની	વદે	ઠરાવ
મૂછવાનું	બન્યો	માથું	રૂપીઆ
ગોળમટોળ	ભાયડો	કાઢી	હૈયું
ચળકતો	બહાદુર	સંપત	પંપાળમાં
ચટાપટા	શાણો	જગનાથ	કહ્યું
ગમ્યો	ઘાવ	પાઠ ૨૬.	બચ્ચા
બગાડ્યુ	ભાળે	છૈયેછોકરે	પરદેશીને
છીનવી	ખેલતો	પૈસેટકે	સોંપું છું
ખોટું	ઝાંપે	ભરપુર	બાંધી
એટલું જ	તળાવે	હાલત	દુઃખ
વિના	હલાવ્યું	બગડતી	બરદાસ
સમજ્યો	નિહાળ્યું	ખૂટી	ખાવનામાંથી
પૂછ્યા	ડર્યો	ખૂબસુરત	ભૂખ્યો
ભરોસો	દીસે	ઉમદા	પરવડે
શિખામણ	પડી	દેશાવરથી	પૈસા
ભૂલીશ	સદા	પસંદ	ફેંકી
નહિ	ઝૂલતાં	ભૂખના	ભૂખે
પાઠ ૨૫.	સુણી	દુઃખથી	વેચ્યો
કુહાડી	સાદ	મૂલ	જુઓ

પ્રાણી	શિકારીઓનું	ઝાલ્યું	વાસણ
હેત	લલકારવું	વખોડતું	ગભરાટથી
પાઠ ૨૭.	ભસવું	સંકટમાંથી	માર્યાં
ચોકખા	ઊઠયું	ફસાવી	રંગાએલું
ત્યાં	નાઠું	વિચારે	સિંહ
પડછાયો	છલંગ	વખોડવી	દીપડા
શીંગડાંનો	ઠેકડા	વખાણવી	પ્રાણી
લાગ્યું	દોડયું	પાઠ ૨૮	વિચાર
શીંગડાંથી	આઘે	નકલ	ગભરાશો
શોભે	પારધીઓ	શિઆળ	પરમેશ્વર
એટલામાં	છેટે	દિવસથી	સાને
પાતળા	દોડતું	ઇચ્છા	પ્રધાનનું
જણાયા	પાધર	ભૂખ્યું	પથારી
બડબડવા	વટાવી	શહેરમાં	આંગણે
લજવ્યું	પહોંચ્યું	ભર્યાં	સોંપ્યું
સુંદર	ફેલાએલી	ગભરાયું	ચટાપટા
દેખાત	ખેંચતાણ	રંગરેજના	ડીલ
ફુટડા	વળ્યું	પેઠું	લુહારની
કયાંથી	ખડખડાટ	જરદીના	કોઢમાં

પેઠું	હેતથી	રાયપુરમાં	માથું
ભઠ્ઠીમાં	ચડભડી	મોહનસીંગ	ઉડાવી
સળીઆ	નડવા	માનસીંગ	દીધું
ધગધગતા	મોઘે	પરણાવ્યો	બહાદુરી
ચાંપ્યા	શેખી	રાજપાટ	બનાવ્યો
દાઝયું	ચોટા	સોંપ્યું	લશ્કર
પાઠ ૨૯.	બેઉ	તીર્થમાં	હિંમત
જેઠ	રડયું ખડયું	વતન	લૂણ
મહીનામાં	પૂછયું	છોડયું	તૈયાર
નાનુભાઇનાં	ચઢાવી	દૂરના	ફતેહ
લગ્ન	દાદીમા	દેશમાં	દહેરામાં
દાળ	શેરડી	ઉદેસીંગ	પ્રાર્થના
સાકર	ભારેખમ	હોશિયારી	ઘંટ
આણ્યો	ઉપયોગમાં	દશેરાનું	તડંગધુમ
વહુને	સૌ	પર્વ	ડંકા
પિએરથી	**પાઠ ૩૦.**	મેદાનમાં	ફરફરતાં
ટાંકણે	આપકર્મી	ઓચીંતી	નિશાનો
મેળાપ	અભેસીંગ	તરાપ	દુશ્મનની
અહીં	બાપકર્મી	ઠેકાવી	તૂટી

લડાઇ	તડુકતો	પેટ	ભૂલ્યો
ખૂબ	ખાબોચીઆમાં	ફુલાવવા	ધ્રૂજતો
ફેંક્યો	દેડકું	પાઠ ૩૨.	સોભાગચંદ
ઠેકડે	ચગદાઇ	લાલશંકર	ધ્રૂજે
પહોંચ્યો	ગભરાતું	દિવસે	ધરમદાસ
મુઓ	કૂદતું	શિખામણ	ગુરુજી
નાસભાગ	ઠેકડા	ખરડાએલો	પહેર્યાં
ભેટ્યા	દોડી	નિશાળમાં	ખાદીનાં
વરમાળ	શકતું	કહ્યું	ધોએલાં
પહેરામણીમાં	દેડકી	ભિખારીનો	ટાઢ
મેળવ્યું	ચઢાઉ	રસ્તો	ઝીણાં
નહિ	ફુલાવી	તળાવડીમાં	ઋતુમાં
પાઠ ૩૧.	ફુલાવ્યું	ઉતર્યો	સાહુકારનો
બળદ	દુઃખ	લપસી	લુગડાં
દેડકો	વેઠે	અંદર	નાહતાં
તળાવમાં	ગુસ્સો	કાઢવા	વર્ષમાં
દેડકાં	ફાટી	ખરડાયાં	[illegible]
[illegible]	ગભ	હમેશાં	ભૂલતો
કૂદતો	ઉપરાંત	[illegible]	ડીલ

આગડવાથી	અહીંથી	ભાભણનાંજ	ફૂલ
કસ	ઉમાણ્યા	રાજમાર્ગ	શોભતાં
બોરીસાં	બળદને	ઢુંકડું	તરુપાન
છુબ	દોરીને	નજીક	કરાડ
ટોપી	સી	વસ્તી	સિંધુ
ધોનાર	ખાતરી	ખંતીલા	સરિતા
પાઠ ૭૩.	પગલાં	હોશિયાર	ઘાટ
ઉપયોગ	ફાટ	પુષ્કળ	રળિયામણી
બ્રાહ્મણના	અર્ધાં	પૈસા	વનવાટ
વાણીઆના	ઢંકાયલાં	મેળવ્યા	શિઆળે
ભાઇબંધી	જાણ્યું	પાઠ ૭૪.	શીતળ
શહેરમાં	આંગળામાં	પ્રભુનો	ઠંડક
ધર્મ	અંગુઠીમાં	મહિમા	સૂર્યનો
બ્રાહ્મણે	જોડમાં	જગપતિએ	નિરધાર
દેશાવર	માળામાં	રચના	દિવસમાં
પસંદ	નિશાનીઓ	પ્રાણીઓ	ઝૂલતાં
સારૂ	ક્યાંથી	સરજાવ્યાં	મધુર
જાણ્યો	શેલો	સંસાર	નાદ
પાડોશમાં	ચોકી	નવરંગી	સૂકામાં

ચંદ્રતાણી
આનંદ
મેદાન
આંખડી
સાંભળવાને
કર્યું
દાંત
ચાવણું
ઉપકાર
કળા
સરજી

પાઠ ૩૫.

વસંત
ઋતુ
સ્હોય
વનસ્પતિ
નિશાળ
તંબુ
તાણેલ
નાળિએરી
તાડ
ધજા
વાવટા
પૃથ્વી
પલ્લવ
શરીરે
પોપટ
કલ્લોલ
તીતર
કબુતર
પંખી
વિશેષ
બેશ
કેસુડા
ધોળીને
ફુવારા
છાંટે
ચોટાં
ગુંજાર
ચાંદની
સ્વાદે
શિખંડ
પાશ્ચમ
દક્ષિણ
સુખીઉં

પાઠ ૩૬.

દિશાઓ
પશ્ચિમ
નિશાળની
ટેકરાઓની
જાઉં છું
ઊગતો
ઉગમણી
પૂર્વ
દિશા
પૂર્વે
લીમડાનો
કસરતશાળા
સાંજે
કસરત
આથમે
આથમણી
ઓળો
વસ્તુઓ
ઉત્તરદિશા
દક્ષિણદિશા
દહાડે
અંધારી
કઠણ
હંમેશાં
દીઠામાં
પીઠ
જમણા

પાઠ ૩૭.

નિશાળનો
નકશો

સ્લેટ	સમજણ	ઓટલો	પાઠ ૩૮.
બેસતા	જુઓ	ઉતરવાને	સ્ટેશન
દહાડે	મથાળે	મધ્યમાં	કાઢતાં
વિજ્યા	ઉત્તર	પગથીઉં	શીખ્યો
બારણામાં	દિશા	મૂક્યું	શીખવશો
સાથીઓ	ત્યાં	થોરની	સ્લેટ
પૂરતી	મૂકી	કસરતસાળા	પૂર્વ
મુકુંદ	પૂર્વ	લંબચોરસ	પશ્ચિમ
કાઢેલો	પશ્ચિમ	પગથીઆની	નિશાન
દાંડી	દક્ષિણ	પાટીઆની	મુકાવ્યું
કાઢી	ફુટ	ચઢતી	ટગલાં
ઠાકોરદાસ	ફુટપટી	ગેલેરીઓ	વચ્ચે
ઓટલે	લંબાઈ	બેઠકોની	ચાળીસ
પ્રમાણે	પહોળાઇ	ટેબલો	મકી
કાઢતાં	રસ્તો	મૂકયાં	અડકેલાં
નંબર	બતાવ્યો	માસ્તર	નશાન
કહ્યું	જણાવવાને	ખુરસી	ઓળંગી
જોઉં	વચમાંથી	શાબાશ	ચીતરવી
દોડતો	જૂસી	સમજાતાં	દોરી

પ્રમાણે	પહોંચ્યા	ભાડું	મોસાળથી
પૂલ	નિચાણ	વહેણ	દહાડે
ખેતરો	ચતુરલાલ	બતાવ્યું	ગમ્યું
ઠેકાણે	વહેળો	ચાલાક	શીખવતા
મથકની	ટેકરી	અહાથી	ચઢ્યા
ગોચર	ઢાળ	ડાંગરના	રૂપીઆ
સમજ્યો	આસપાસનો	પાળ	ખાડો
પાઠ ૩૯.	દેખાવ	ક્યારડા	ગંધ
સહેલ	સૌ	હોશિયાર	પુરાવી
દહાડો	દહેરૂં	ઉંચી	નંખાવવા
વર્ગ	ધ્વજા	સુગમ	બંદોબસ્ત
ભરાએલો	ઊડતી	મસ	મુસલમાનને
વગડામાં	ઇશાન	પુરો	હવાલદાર
ખુશ	ટાઢો	પાઠ ૪૦.	ઢેડ
નીકળ્યા	લલ્લુ	અધિકારીઓ	મામલતદાર
પોપડામાં	તળાવ	શિયાળામાં	ભરણાના
ઢોરો	મઝા	વાળુ	રાવણીઓ
વળ્યા	પશ્ચિમ	ઝાડીની	તાલુકે
આંબાવાડીઆમાં	કાંઠા	મનસુખ	ઢેડને

તલાટી	માંદો	ઉઘાડે	આથમ્યા
સાહેબ	દાક્તર	નિશાળે	સળગે
પૂરવા	પાઠ ૪૧.	ઊગતો	વાળુ
હરિભાઇ	આકાશ	પક્ષીઓ	તૈયાર
કોથળી	સોનેરી	પક્ષી	દહાડાનો
ક્યાં	પથરાઈ	શોધવાને	ઘોંઘાટ
ખેડ્યું	વાદળાંની	ઊડતાં	ધીમેધીમે
જાઉં છું	ધગધગતા	સઘળી	ચોતરફ
ત્યાંથી	અંગારા	વનસ્પતિ	અંધારું
વહેંચતો	અજવાળું	ખીલતી	પાઠ ૪૨.
હુંડી	ચળકતો	મધમાખો	લક્ષ્મણ
માસ્તર	ઊગે	ખીલેલાં	રામચંદ્ર
બોલાવ્યા	ઊઠે	ફૂલો	ઊઠી
ટપાલી	દાતણપાણી	ચૂસે	સ્ટેશન
એટલામાં	ધંધે	ઠંડા	ટાઢ
ધોએલાં	વળગે	આનંદ	ઠંડી
લુગડાંવાળો	ખેડુત	ત્યારે	ફુંકાય
વેણીલાલ	ખેતરમાં	પશ્ચિમ	મોડું
ગેરહાજર	દુકાનદારો	આથમે	સર્વે

વચ્ચે	છોટના	સહેલાઇથી	કહાણી
પહોંચ્યા	દરીઆ	ચુરો	ક્યાંથી
ટિકિટ	વાદળાંને	ખડીઆમાં	વિષે
બારણાં	ઘસડી	ડુબાવી	પૂછો
કર્યાં	ધાન્ય	પાટીઆ	સાંભળો
ગુંગળાઇ	ખેંચાઇ	શરીરમાંથી	જન્મ
બીજું	ફૂલમાંનો	કણ	તળીઆં
પ્રાણી	ઉનાળામાં	ચોટી	સેંકડો
બારણું	અકળામણ	અક્ષરો	ઉંડા
ઉઘાડી	સમજવામાં	સેકાઉં	જંતુઓ
ઝપાટો	પાઠ ૪૩	પીગળતો	બનાવ્યો
તોફાન	નિર્દય	ચૂસી	ડીલમાં
નળીઆં	કકડો	ઓગળતો	છિદ્રો
ઉથલી	મૂલ	ભઠ્ઠીમાં	થર
ખેતરમાંનો	પૈસાના	કઠણ	દબાઇ
મૂળમાંથી	દુઃખ	ગાંગડો	ઊંઘ
ઉખડી	સઘળાં	થાઉં છું	ચાંચવા
ફળીઉં	સાંભળવાનું	ઝાંખો	પાવડા
ભૂલ	થોડાંક	પ્રમાણે	ભોંયમાંથી

ખોદીને
કોથળામાં
અહીં
આણ્યો
હકીકત

પાઠ ૪૪.

તાંબું
તાંબાનાં
વાસણો
પુષ્કળ
ધંધો
કંસારા
ટં ટં ટં
પતરાં
હથોડા
ટીપે
ટીપવાથી
લાંબાં
પાતળાં
ભોંયમાંથી
ચળકતું
પતરાં
લોટા
લોટીઓ
ચંબુ
નાળચાં
તાંબાકુંડી
કથરોટ
બેડાં
ઝાંખાં
માંજીએ
થર
બાઝેલો
કાટ
ખાટી
ટાઢું
પાઇ
પૈસા
સિક્કા
સિવાય
ટંકશાળ

પાઠ ૪૫.

પિત્તળ
પિત્તળના
દહાડો
દલસુખને
પૂછયું
કયાંથી
વિષે
શીખવ્યું
ધાતુ
વર્ણના
છેલ્લો
જાણતો
હકીકત
પસંદ
ધાતુ
ખાણમાંથી
જસત
મેળવણીથી
ખૂબ
પીગળીને
કઠણ
તાળાં
મજગરાં
કડાં
સાંકળો
આપણા
વાપરવાનાં
ઘણાંખરાં
ઝાંખાં
તપેલાં
થાળીઓ
લોટા
લોટીઓ
વાડકા

તાસકો	નીકળ્યું	ઝીઝવો	ઉપલાણે
બરણી	રસ્તામાંથી	ચરાઉ	પાણીવાટમાં
પવાલી	જુઓ	ખેડુતો	ઊગ્યું
શિરોઇ	છોકરૂં	સુકવીને	સુંવાળી
ખાટી	પાંદડીનું	પુળીઓ	સરકટ
કટાય	કુમળું	ગંજી	વાટ
ચઢાવી	ત્યાં સુધી	તળાવની	સુકાય
જલદી	છાપરાં	ગડીઓ	સાદડીઓ
કટાતું	દોરી	સુગંધ	સુપડાં
માંજેલાં	વણીને	મોથ	ટોપલીઓ
ચળકતાં	ખાટલા	ખુજળી	પાંદડી
ચળકાટ	મુળીઆં	ધુપેલમાં	તમાકુ
સસ્તું	સોયા	અત્તર	કૂટીને
કુંચી	ધારવાળી	પાંદડીવાળું	પલાળે
દોડતી	એટલાં	જાળ	મૂંજ
પાઠ ૪૬.	મૂળ	દરો	પાઠ ૪૭.
વર્ગ	તદ્દન	ધરો	ગુચ્છો
છોકતી	શકાતુંજ	દાંડી	સાંઠા
ઊગી	ઊગે	જડ	ચંદુલાલ

પરાળ
પાંદડી
ગાંડો
કાતળી
ઇબ્રાહીમ
ઝીણું
સેંકડો
ઘઉં
મહીકાંઠા
નાગલી
થેક
સામો
છડીને
ઢબરાં
ખસલી
કડબ
નવાઇ
ઢોરને
રાતડીઆને

મીઠો

પાઠ ૪૮.

ખેડુત
વસો
ધંધામાં
સખત
પહોંચ્યું
સામટું
ભાથું
રોટલા
અથાણું
ચટણી
ખવડાવું
કોઢમાં
નીરૂં
છાશ
મજબુત
કૌવતવાળું
ગએલા

હોઉં છું
ઊંઘ
આળસુ
સુથારે
બનાવ્યું
ખેંચી
કોશ
હળપુણી
લુહારે
ચવડું
સડ
ધુસરી
બળદ
છોડા
ખેડાઇને
તાત
સબળો
સંસાર
ફૂલ

ધાન્યને
નીપજાવે
અન્ન
લઈ
સંતોષે
ઉત્તમ

પાઠ ૪૯.

કેશવરામને
દિવાળીને
ટાંકણે
કચારડા
પૂછ્યું
ઝપાટો
ધરૂ
તરૂ
ઉખેડી
છુટું છુટું
ઝીલવો
કીચડ

સુકવશે	અગિઆર	વચ્ચે	મધપુડો
દાણા	ડુક્કર	બેઉ	લટકતો
ભરડીને	શિયાળવાંને	સાંભળતી	વાપરી
ખાંડવાથી	પેસી	દાંત	કામળો
રાંધીને	નુકસાન	ઘરડાં	ઓઢીને
પાઠ ૫૦.	અટકાવવાને	ઉજળો	ધુણી
શેરડી	સંભાળ	દૂધ	બગાડયું
રણછોડ	પાકટ	સફેદી	ઇચ્છા
કોલુ	કોલુમાં	ચુલા	ફૂલ
સાંઠા	પીલવાથી	રંધાઇને	પંડે
સંબંધી	તાવડામાં	માંદા	ઇડાં
પુષ્કળ	ઉકાળે	દળી	મૂકવાનુંજ
ખાતર	ઉકાળતાં	લોટ	ખુણાવાળાં
કકડા	ઘટ	કણેક	ઉછેરવામાં
દબાવી	ટાઢો	હિસાબે	જન્મ
વેંત	**પાઠ ૫૧.**	ઉપયોગી	એકઠું
ગાંઠા	રોટલી	પૈસાદાર	રક્ષણ
વારૂ	રસોઈ	**પાઠ ૫૨.**	સિવાય
પીતને	તપેલી	મધમાખ	ડંખ

આળસુ	મુસલમાન	ત્યારે	નાખ્યા
મહીના	પહોંચ્યા	બીકણ	એકદમ
ચોકખાં	ખાબોચીઆ	છેડવા	ઊડતી
જંતુને	વારંવાર	ધસીને	ઉપાડી
અહીં	પીછાં	માંજર	ઊડ ઊડ
દયા	ચીકટ	દીપે	અણીદાર
ત્યાંથી	ભિંજાતું	ઉકરડા	જીવડાં
હુન્નરતણી	કાદવમાં	ખોતરવાની	રૂ
ચુસી	દાંડીઓ	ટેવ	તણખલાં
જીવડું	જોડાએલાં	વહાણું	વસ્તુના
દીસે	દાંત	કુકરે કૂક	ખુણેખોચરે
આળસ	દાઢ	ધંધે	પીછાં
કરોળીઆ	અણીદાર	વળગું છું.	ઊન
મંકોડા	ઝડપથી	પાઠ ૫૪.	ગોઠવી
ઉદ્યોગી	ભિંજાય છે	સૌએ	ઈંડાં
પાઠ ૫૩	ગળી જાય	દીઠી	ભુરાં
બતક	બચ્ચાં	ન	ટપકાં
મરઘાં	જાળવે	વારૂ	દિવસે
શેખ કાદર	ખડખડે	ચીં ચ	ઊડતાં

મેળવતાં	દાબડો	જીવ	સંભાળ
રઝળીને	સપાટ	ખેંચે	અડીઅલ
ધીમે ધીમે	ભોંય	શિકારમાં	ડોડ
ફાયદો	ઝપાટાબંધ	બરદાસ	મહેનતુ
નુકસાન	વચ્ચે	લગભગ	ધીરજવાળું
વીણી વીણી	દાંત	ત્રીસ	બરદાસ
સમડી	ચપટા	**પાઠ ૫૬.**	કહ્યાગરૂં
બચ્ચાં	ભુસું	પ્રાણી	સિવાય
પાઠ ૫૫.	મડ	જગુભાઇ	તબેલામાં
પાણીનો	દોડનારૂં	નાળબંધ	ટટ્ટુ
સુંદર	પાણીદાર	ઉંચકી	ખચ્ચર
પુછડી	નીમકહલાલ	વિચાર	ટુંકું
ગરદન	પ્રીતિ	ગધેડાને	ડુંગરા
સુંવાળા	બીકણ	શોકે	**પાઠ ૫૭.**
ચળકતા	શરત	પુછડીને	ગોકળગાય
કેશવાળી	ટટ્ટીઓ	ઝુમખો	તફાવત
જાંઘના	ખાડાઓ	ગધેડું	ધડ
થાપા	કુદાવે	વહાલા	ડોકું
નક્કર	ઉપયોગી	ધણી	મોઢું

મોંમાં
દાંત
તાળવું
મોઢાને
હોઠ
હડપચી
પાંપણ
લમણાં
શીંગડાં
મૂળ
ત્યાંથી
વચલેગાળે
કાંડું
હથેલી
આંગળાં
પેટ
પેઢુ
કેડ
નીચલા

ઢીંચણ
થાપાને
જાંઘ
સાથળ
પાટલીની
તળીઉં
પછવાડે
એડી
ઘુંટી

પાઠ ૫૮.

ઇંદ્રિયો
સ્વાદ
જાણ્યું
લાંબું
ટુંકું
ઉંચું
સૂંઘી
જોયું
સુંવાળી

ટાઢી
મઝાની
ફીકર
ધબાકો
સાંભળ્યો
સંભળાયો
વસ્તુનું
જ્ઞાન
ઇંદ્રિય

પાઠ ૫૯.

રંગરેજની
કાસમમીઆં
સૌથી
કપડાં
છુટ્ટીને
ઘેરા
ખુલતા
પડીકાં
કીરમજી

પાઘડી
સેલાં
બાયડીઓના
સાલ્લા
ચઢાવે
મેળવ્યો
કેસરીઓ
તપખીરીઆ
નારંગી
જાંબુડો
કત્થાઇ
રાખોડી
ધોળો
સમજ્યો
મૂળ
ઓછાવત્તા
ગુલાબી

પાઠ ૬૦.

લુગડાં

ઉઘાડો	બનાત	છીંટ	પશુ
ધ્રૂજે	ફ્લેનલ	ખાદી	પંખીને
ઢીલ	ધોતલી	બાસ્તો	ઢાંકણ
ટાઢ	અંગરખી	સેલું	પરમેશ્વર
ટેવ	ઊગે	જામદાની	રૂવાં
નઠારી	કાંતીને	જંગલી	ગરજ
ઉઘાડા	સુતર	ચામડાનાં	માછલાં
ફાટી	દોશી	યાદ	ભીંગડાં
દહાડામાં	વાણીઆની	રંગદાર	શરીરનું

જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

દિવાળી શિઆળ. શિઆળો. વિખુટા. પિત્તળ. મિઠાઇ. સિપાઇ. ઇલાજ. શિકાર. શિકારી. રિસાળ. રિસાય. રિસાવું. ભિલ્લુ. કિલ્લા. સિક્કો. વિવાહ. સે બિચારો. વિચાર. વિચારી.

વિચાર્યું. પિઅેર. ભિખારી. નિચાણ. સિવાય. વિઆય. શિરોઇ. હિસાબ. નિશાન. નિશાનો. નિશાની. વિદ્યાર્થી. વિશાળ. વિશેષ. વિજયા. ઇશાન. પિવાડતો. શિખામણ. નિહાળ્યું. શિઆળવાં નિરધાર.

ધણિઆણી. રળિઆમણી. અગિઆર. લોહિ-આળું. હોશિયાર.

કુક્કર. મુફ્લિસ. ઉત્તર. ખુલ્લું. મુલ્લાં. છુટ્ટી. ગુસ્સો. ઉદ્યોગી. ગુચ્છો. મુકુંદ. કુટુંબ. સુથાર. ઉજાસ. ઉનાળો. સુવાડી. ગુમાવે. કુહાડી. ઉડાવી. ફુલાવી ફુવારા. મુળીઉં. સુખીઉં. પુરાવી. ઉઘાડી. ઉઘાડો. ડુબાવી. જુવાર. કુદાવે. ગુમાવ્યું. મુકાવ્યું. ફુલાવ્યું. પુષ્કળ. દુશ્મન. ઉડાડ્યો. ઉડાડવા ફુલાવવા.

ચીજ. રીસ. ઠીક. શીખ. ડીલ. પીછ. પીઠ. બીડ. પીવી. તીણી. દીઠી. મીઠી. લીધી. કીધી.

ફૂલ. ઝૂલ. તૂલ. પૂલ મૂલ. ખૂલ. ખૂશ. ઊન. દૂર. પૂર. ધૂળ. સૂદ. લૂણ. મૂળ.

કઠિન શબ્દો.

ખૂટી, તૂટી, ફૂટી, ઊડી, ઊંચી, ચૂમી, પૂરો, ભૂસી, સૂણી, ઊગી, ચૂસે, મૂર્ખ, સૂર્ય, પૂર્વ, ધ્રૂજે, રૂ, રૂડું, ફૂટેલું, ફૂટયું, પૂછયું, ભૂખ્યું, ઊઠયું, કૂદતું, કૂદવું, ઊગ્યો, ભૂખ્યો, તૂટેલો, ઝૂટવી, મૂકેલું, ભૂલીશ, ઊગતો, પૂરવા, રૂપીઆ, ધ્રૂજતો, ભૂલથાપ, ખૂબસુરત.

ચંદ્ર, વંઠી, ખંત, તંબુ, જંતુ, ચંબુ, ઘંટ, ગંધ, ફૂંડી, ધંધો, ગંજી, પંડે, દુંખ, અંધારૂં, ચંદ્રમા, રંગેલું, અંજીર, સંતરાં, તંમર, નંબર, છંછેડે, દુંખીએ, અંગેઠી, સંતાપ, સંદેશો, સંતાડી, સંભાળ, સંઘાત, સંકટ, સંતોષ, સંબંધી, સંસાર, કંસાર, કુંસાર, પંપાળી, લંગડો, ખંતીલા, દંડક, હંમેશાં, અંગારા, ટં ટં ટં, રંધાઇ, મંકોડા, જંગલ, જંગલી, પંદરમી, બંદીખાનું, રંગદાર, રંગાએલું, ઢંકાએલું, અંગુઠીઆં, નંખાવવું, ટંકશાળ, સંભળાંયો, અંગરખી.

બાંગ, હાંડી, ગાંડો. ઝાંપો. ખાંધે, ફાંફાં, ભાંગી. દાંડી, કાંઠો. સાંઠો. ગાંઠો, ઝાંખો. દાંત. જાંઘ, તાંબું, લાંબું, કાંડું. માંદું, વાંસળી, ચાંદની, આંગણું, બાંધ્યો, આંધળો. ચાંપ્યું, ભાંગ્યું, ટાંકણે, ગાંગડો. માંજીએ, સાંકળો. માંજેલું, પાંદડી, ડાંગર, ખાંડવું. રાંધવું, માંજર, પાંપણ, કાંતવું. ઢાંકણ, સાંભળ્યો, તાંબાકુંડી.

નિંદે, સિંહ, સિંધુ. ઇંચ, ઇંડું, હિંમત, કિંમત. હિંચોળે, ભિંજાતું, ભિંજાય.

વીંછી, સીંચી, છીંટ, ચીં ચીં, ઢીંગલી, ઢીંચણ, હીંચકો, શીંગડાં, ભીંગડાં,

ઉંદું, હુંડી, ઉંચકી. કુંવર, ગુંજાર, ઢુંકડું, કુંકાય, હુંફાળું, છુંદાય, ગુંગળાઇ, સુંવાળી.

ઊંચ, ફૂંક, મૂંજ, ઊંહ, ગૂં ગૂં, ભૂંકે, સૂંઘી.

પેંડા, વેંત, ભેંકડે, સંકડો. પેંતરા, ખેંચાઈ, ખેંચતાણ.

મોં. ભોં ભોં, ઢોંગ, પોંક. ચોંટી, સોંપી. સોંપ્યો, ગોંધતો. ખોંખારો, ઘોંઘાટ.

દિશા. પિતા, વિષે. મિત્ર, ચિત્ર. વિદ્યા, છિદ્રા. શિખંડ. દિવસ. શિવશંકર.

ઋતુ. સુનું, જુઠું, ભુસું, છુટું. છુટો. સુબો, ગુનો, ચુરો, ચુલો, ભુરો. મુઓ. ખુરૂ, ભુરૂ, મુખી, સુખી. સુધી. ધુણી. ખુણા. દુઆ. કુત્રા. ફૂટ. પુત્ર. કુકડા, ફુટડા, ઉદય, પુતળી. ફુદડી. મુલક, ઉલટ. ઉલટા, ઉલટું. દુભવો. પુછડી, ઉમર. હુકમ, કુતરૂ. હુમલો, કુદકો. ઝુલતાં. ઉમદા, ખુરસી. સુગમ, લુગડું. ઉથલી. ઉખડી કુમળું. સુપડું. ધુસરી. ઉજળો. જુમખો. સુતર. પુનેમ. કુટેવ, ઉછેરી. ઉભેલો. ઉતરાણ, ઉતારીશ, ઉછેરવું, ઉકાળતાં, ઉકરડા. ઉગમણી. ઉપરાંત, ઉપલાણ. ઉપયોગ, ઉદેસીંગ, ગુજરાન. નુકસાન. કુટપટી. સુખડીઓ, સુતરાઉ, સુકવશે. મુસલમાન.

ત્રીસ, લીટો. દીકો. મીઠું. તીર્થ. દીધું, સીધું, લીસું. લીલું. ટીપે. દીસે. ધીમે, પીછાં. નીરૂ,

શીખ્યો. ભીડયો. નીમ્યો. ઠીકરૂં. શ્રીરામ. દીપડો. નીમેલો. ઢીમણું. છીનવી. કીમતી. શીતળ.તીતર. કીચડ. જીવડું. ચીકટ. પીરસેલું. પીતરાઇ. નીમણુક. પીગળતો. ફીરમજી. લીલાંછમ.શીખવશો નીમકહલાલ. ચીકરામણ.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

ચંબુ. તંબુ. જાંબુ. જંતુ. સિંધુ. વાળુ. દયાળુ. માયાળુ. ગુરુ. ધરૂ. શરૂ. વરૂ. વારૂ. મનુ. નાનુ. ભાનુ. વહુ. બહુ. બેઉ. ઋતુ. ધાતુ. વસ્તુ. બાપુ. પેઢુ. કોલુ. ટટ્ટુ. પશુ. ચરાઉ. ચઢાઉ. સુતરાઉ. મહેનતુ. તમાકુ. આળસુ.

તિથિ. મિનિટ. ટિકિટ. | હિંમત. કિંમત.

નહિ. જગપતિ. પ્રીતિ. વનસ્પતિ. ભક્તિ. યુક્તિ. જુક્તિ.

ખેડુત. બહાદુર. પાટલુન. નીમણુક. હળપુણી અઠવાડીઉં. પખવાડીઉં. અભાગીઉં. પગથીઉં. ખાબોચીઉં.

ઝટ. ચટ. કાટ. ઘાટ. ફાટ. માટ. વાટ. છાટ. છીંટ. ફુટ. પેટ. ભેટ. લોટ. સપાટ. સ્લેટ. પોપટ. ગભરાટ. ચળકાટ. રાજપાટ. ખડખડાટ.

ઠઠ. મઠ. પીઠ. જેઠ. શેઠ. ઠોઠ. હોઠ.

ગઢ. ટાઢ. દાઢ. દઢ.

રત. માત. રાત. લાત. હાલત. હેત ખંત. સંપત. અનંત. [વદ. રદ. યાદ. સૂદ. કેદ.

જોડાક્ષર.

પરમેશ્વરે. કર્યું. ભક્તિ. પૃથ્વી. ધર્મશાળા. બનાવ્યો. બાંધ્યું. આવ્યો. ક્યાંથી. ચંદ્રમા. સરજ્યાં. સરજ્યું. ઊડયો. વર્ણન. ભ્રમર. પૂર્વ ચંદ્ર. ભક્ત ધ્યાન. મુક્તાં. પત્ર. શ્રાવણ. વસ્ત્ર. ત્રીસ. ચૈત્ર. પૂર્વ રસ્તો. પિત્તળનાં. લક્કડ. પુષ્કળ. દ્રાક્ષ. સજ્જડ. ડાહ્યો. દોસ્ત. બચ્ચો. ઝાલ્યો. પ્રેમ. ભાગ્યશાળી. વિદ્યા. પુત્ર. શીખ્યો. વિચાર્યું. મસ્તીમાં. પહોંચાડ્યો. જક્કી. બચ્ચું. પ્રાણીઓ. અજાણ્યું. સમજાવ્યું. ઊંઘ્યાં. મુદ્દલ. ભાગ્યે. કરડ્યો. પસ્તાયો.

પહેર્યાં. યત્ન. ફાળ્યો. બીજ્યો. છટ્ટી. નિર્ધાર.
ચકભિલ્લુ. કચ્છ. હરાવ્યા. ભિલ્લુ. ડર્યાં. કિલ્લો.
ચક્કર. રહ્યો. થાક્યો. ઉડાડ્યો. દઢ. છુટ્ટી. જામ્યો.
પાળ્યું. મિત્ર. અર્ધું. સ્વાદે. ધાન્ય. ભાંગ્યું. દોડ્યો.
ફૂટ્યું. પસ્તાયો. જણાવ્યો. દાબ્યો. ક્યારે. કટ્ટા.
ક્લેશ રામચંદ્રજી. દર્પણ. શ્રીરામ કૌશલ્યા.
પૂર્વ ઊગ્યો. ઈચ્છા. માર્યાં. ગણકાર્યું. સર્વે. રાખ્યું.
વળ્યું. પ્રધાન. મંગાવ્યા. વિચાર્યું. બ્રાહ્મણ. વિદ્યાર્થી.
મૂર્ખ. ઇશ્વર. જન્મ. ગુસ્સો. પસ્તાઇ. પસ્તાય.
ગાર્ડ. સ્ટેશન. સોંપ્યો. પાળ્યો. નવાડ્યો. જણાવ્યું.
ફેંક્યું. કેળવ્યો. બાંધ્યો. વચ્ચે. ખસેડ્યો. ચઢાવ્યો.
ખવડાવ્યા. માન્યો. ઓઢ્ઢો. પૂછ્યું. અલ્લા. નીમ્યો.
સાંભળ્યો. ચોકખું. પહોંચ્યા. જડ્યું. અર્ધી.
ગુમાવ્યો. ત્રણ. કર્યું. ઉંચક્યા. ખુલ્લું. બગાડ્યું.
બન્યો. નિહાળ્યું. ડર્યો. કહ્યું. ભૂખ્યો. વેચ્યો.
લજવ્યું. દોડ્યું. ઝાલ્યું ભૂખ્યું. ભર્યાં. સોંપ્યું.
ભટ્ટી. ચાંપ્યા. દાઝ્યું. આણ્યો. રડ્યું. ખડ્યું.
આપકર્મી. પરણાવ્યો. તીર્થ. છોડ્યું. લશ્કર. પ્રાર્થના.
દુશ્મન. ભેટ્યા. મેળવ્યું. ચર્યો. ફુલાવ્યું. ઉતર્યો.

ભૂલ્યો. ધ્રૂજતો. પહેર્યો. વર્ગ. સ્ત્રી. અર્ધો. ચોકખાં. રસ્તો. સસ્તું. વસ્તુ. વસ્યાં. પ્રભુ. સરજાવ્યાં. સૂર્ય. સ્હોય. વનસ્પતિ. પલ્લવ. પશ્ચિમ. ઉત્તર. સ્લેટ. વિજયા. મધ્ય. મુકાવ્યું. બંદોબસ્ત. ખેડયું. માસ્તર. દાક્તર. ઇશ્વર. લક્ષ્મણ. નિર્દય. છિદ્રો. સિક્કા. સસ્તું. અત્તર. અન્ન. લટ્ટુ. કયારા. કયારડા. તત્કાળ. બગાડ્યું. હુન્નર. ઉદ્યોગી. નાખ્યા. પ્રીતિ. ત્રીસ. ટટ્ટુ. ખચ્ચર. ઇંદ્રિયો. સાંભળ્યો. કત્થાઇ. વત્તા. બાસ્તો.

મળતા જોડાક્ષર.

પર્વ. સર્વ. વર્ગ. ગાર્ડ. માર્ગ. તીર્થ. પૂર્વ. મૂર્ખ. સૂર્ય કર્મી. અર્ધું. અર્ધી. ગણકાર્યું. ભર્યું. અર્ધાં. કર્યાં. માર્યાં. પહેર્યાં. કર્યો. ચર્યો. ડર્યો. ઉતર્યો. પ્રાર્થના વર્ણન. નિર્દય. દર્પણ. વટેમાર્ગુ.

ચૈત્ર. પત્ર. પુત્ર. ચિત્ર. મિત્ર. ત્રણ. ત્રીસ. પ્રાણ. પ્રેમ. ભ્રમર. પ્રધાન. શ્રાવણ. બ્રાહ્મણ. પ્રીતિ. ધ્રૂજે. ધ્રૂજતો. ચંદ્ર. ચંદ્રમા. ઇંદ્રિયો. વસ્ત્ર. સ્ત્રી.

ચક્કર. નકકર. ડુક્કર. લક્કડ. સજ્જડ. ખચ્ચર. બચ્ચું. વચ્ચે. સિક્કા. જક્કી. છુટ્ટી. કટ્ટા. ટટ્ટુ. અત્તર. ઉત્તમ. પિત્તળ. વત્તા સાલ્લા. અલ્લા. ભિલ્લુ. કિલ્લા. ખુલ્લું. મુલ્લાં. પલ્લવ. મુદ્દલ. ગુસ્સો.

અન્ન. ખિન્ન. કુન્નર. જગન્નાથ. લટ્ટુ છટ્ટી. ભટ્ટી. ચિટ્ટી. પત્થર. કત્થાઈ. વિદ્યા. વિદ્યાર્થી. ઉદ્યોગી. ચોકખાઇ. ગુચ્છો. કચ્છ. ઇચ્છા. વહ્યા. રહ્યો ડાહ્યો. કહ્યું. રહ્યું. કહ્યાગરૂં. ભક્ત. ભક્તિ. જુક્તિ. યુક્તિ. દુશ્મન. લશ્કર.

પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

પરમેશ્વર. ભક્તિ. પૃથ્વી. બાંધ્યું. ચંદ્રમા. દયાળુ. હોશિયાર. વર્ણન. ભ્રમર. ફુટડા. ચંદ્ર. ધ્યાન. પત્ર. પંખેરૂં. ઋતુ શ્રાવણ. વસ્ત્ર. તિથિઓ. અશાડ. વિખુટા. પિત્તળ. મિઠાઇ. પુષ્કળ. સુતરાઉ. દ્રાક્ષ. સિપાઇ. ફુદડી. કૂદતી. સજ્જડ. ડાહ્યો.

ઠીકરૂં. નિશાન. ઢગલા. અથડાયું. છુંદાઇ. ભાગ્ય-
શાળી. વિદ્યા. શેઠાણી. વિચાર્યું. ચૌટું. ગધેડું.
પહોંચાડયો. હાર્દવંદ. જક્કી હઠ. પિવાડતો. વિઆય.
સાચવણ. ચાંદની. ઊંઘ્યા. સટકી. રિસાળ. મુદ્દલ.
ભાઇભાંડું. ઢોંગ. પાટલુન. હિંમત. છરકી. યત્ન.
ચગદાઇ. કિલ્લો. ચક્કર. ચૂમી. રહ્યા. ઉઠાડયો.
ભૂલથાપ. દઢ. છુરકી. અર્થુ. સ્વાદે. કુટુંબ. ધા ય.
અંગેઠી. ધાતલી. દોડયો. ફુટેલું. પસ્તાયો.
ઢીંગલી. ઝુંટવી. ખેંચતાણ. સાહીઅરો. વિવાહ.
કટ્ટા. કલેશ. દર્પણ. કોશાશ્યા. ગણકાર્યું. દશરથ.
બ્રાહ્મણ. વિદ્યાર્થી. મૂર્ખ. ધણિઆણી. ઇશ્વર.
લોહિઆળું. ભાંગીતૂટી. પસ્તાઇ. સ્ટેશન. સંદેશો.
સોંપ્યું. દુઃખ. હુંફાળું. ગોઠવણ. સિસોટી. મિનિટ.
હીંચકા. દોરડું. હિંચોળે. ઢીમણું. ઓઢ્યા. રૈયત.
નીમણુક. પૂછયું. દીલગીરી. ઢેકાઢળીઆ. ચોકખું.
ગુમાવ્યું. શિખામણ. નિહાળ્યું. ખૂબસુરત. ભૂખ્યો.
શીંગડું. ખટખડાટ. ગભરાટ. ભકરી. પિઓર. તીક્ષ્ણ.
ઉદ્દેશીને. ઓચીંતો. લશ્કર. તડંબધુમ. દુશ્મન.

ગુસ્સો. હંમેશાં. ધ્રૂજતો. સ્ત્રી. અંગુઠીઆં. ધોબણ.
મહિમા. સિંધુ. સરિતા. રળિઆમણી. સ્હોય.
વનસ્પતિ. પલ્લવ. નાળિએર. વિશેષ.શિખંડ.પશ્ચિમ.
દક્ષિણ. વસ્તુ. સ્લેટ. વિજયા. મુકુંદ. કુટપટી. મધ્ય.
પગથીઉં. ટેબલ. ખુરસી. નિચાણ. ઇશ્વર. ઇશાન.
અધિકારી. બંદોબસ્ત. ઢેડ. તલાટી માસ્તર.ટપાલી.
ગેરહાજર. દાક્તર. ઘોંઘાટ. લક્ષ્મણ. ટિકિટ. મિનિટ.
નિર્દય. જંતુ છિદ્રા. તાંબાકુંડી. કથરોટ. સિક્કા.
ટંકશાળ. ધાતુ. મેળવણી. શિરોઇ. ચળકાટ. પાંદડી.
સુગંધ. ધુપેલ. ઉપલાણ. સાદડી ગુચ્છો. સળંગ.
ઢેબરાં. અથાણું. કૌવતવાળું આળસુ. હળપુણી.
ધુસરી. ખિન્ન. સંતોષ. સર્વ. ઉત્તર. ઉત્તમ. ઢાકણું.
અગિઆર. શિઆળવાં. તત્કાળ. ધુણી રક્ષણ.
કુમાર. ઉદ્યોગી. ભિંજાતું. તણખલું. નીમકહલાલ.
પ્રીતિ. ટહુીઓ. કુદાવે. અડીઅલ. કહ્યાગરૂં. કાંડું.
પેઢુ. ઢીંચણ. ઇંદ્રિયો. ભભાકો. જ્ઞાન. સાક્ષા.
જાંબુડો કત્થાઇ. ધ્રૂજે. ફલાનલ. દોશીવાણીઆ.
ઢાંકણ. ભીંગડાં. સમાપ્ત.

(ગુજરાતના ઇતિહાસની વાતોરૂપી પ્રશ્નોત્તરમાળા ૬ આના.)

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાના ભૂગોળ શિક્ષક માટે અભિપ્રાયો.

રા. બા. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી બી. એ. પ્રે. રા. ટે. કોલેજના માજિ પ્રીન્સીપાલ સાહેબ.

પોતાના તા. ૨૨–૨–૧૫ ના પત્રમા લખે છે કેઃ– "તમોએ મોકલેલુ" સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક" નામનું પુસ્તક જોઈ ગયો છું. સુરત શહેરની ભૂગોળ શિખવવામાં શિક્ષકોને તે ઉપયોગી થઇ પડશે."

રા. રા. ચુનીલાલ ઘેલાભાઈ શાહ.

સાર્વજનિક હાઈસ્કુલના હેડમાસ્તર સાહેબ પોતાના પત્રમાં લખે છે કેઃ "તમારી ભૂગોળની ચોપડી (સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક ')માં શહેરની જાણવાજોગ વિગતો અને સ્થળોનો સારો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. પરીક્ષા વખતે તમારી ચોપડી વિદ્યાર્થીઓને ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે."